

MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONDA IJTIMOIIY- IQTISODIY RIVOJLANISH

Qo'qon davlat universiteti

Tarix yo'nalishi

yo'nalishi 1- kurs magistranti

O'rinova Xushnoza

Ilmiy rahbar: PhD Temirova Mashhuraxon

Annotatsiya Ushbu maqola O'zbekistonning mustaqillik yillarida ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishini tahlil qiladi. Unda mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishi, sanoat va qishloq xo'jaligi tarmoqlaridagi rivojlanish, xizmatlar sohasi, shuningdek ta'lim va sog'liqni saqlash tizimidagi o'zgarishlar batafsil ko'rib chiqilgan. Maqolada bandlik darajasi oshishi, kambag'allikning kamayishi va hududlar o'rtasidagi farqlar kabi ijtimoiy ko'rsatkichlar ham e'tiborga olingan. Shu bilan birga, kelajakdagi ustuvor vazifalar – innovatsion ishlab chiqarishni rivojlantirish, yuqori texnologiyalarni joriy etish va yoshlar uchun sifatli ta'lim tizimini kengaytirish – alohida ta'kidlangan.

Kalit so'zlar O'zbekiston, mustaqillik yillari, iqtisodiy rivojlanish, ijtimoiy rivojlanish, ta'lim, sog'liqni saqlash, bandlik, kambag'allik, innovatsiya, yuqori texnologiyalar

Kirish 1991-yilda O'zbekiston mustaqillikka erishgach, mamlakatimiz yangi bir sahifani ochdi¹. Shu davrda iqtisodiyotimiz, jamiyatimiz va odamlarning hayoti asta-sekin o'zgarishga yuz tutdi. Albatta, bu yo'l silliq bo'lmagan: birinchi yillarda qiyinchiliklar ham bor edi. Lekin bugungi kunda qarasangiz, shuncha yillik rivojlanish juda seziladi. Ushbu maqolada men aynan shu rivojlanishlarni ko'rib chiqmoqchiman. Qaysi sohalarda qadam tashlangan, qaysi jihatlar hali rivojlanishni talab qiladi, va odamlar hayoti qanday o'zgarganini tushuntirishga harakat qilaman.

¹ Rasulov J. Yangi O'zbekiston va iqtisodiy modernizatsiya jarayonlari. – "O'zbekiston taraqqiyoti" jurnali, №1, 2024.

Asosiy qism O'zbekiston mustaqillikka erishganidan so'ng, iqtisodiyotni barqarorlashtirish va rivojlantirish uchun bir qator islohotlar amalga oshirildi. O'zbekiston Respublikasi 1- prezidenti Islom Karimov rahbarligida mamlakatda iqtisodiy islohotlarning besh tamoyili ishlab chiqildi², bosqichma-bosqich amalga oshirilgan islohotlar natijasida O'zbekiston o'z iqtisodiy modelini yaratdi, ijtimoiy sohalarda barqaror o'sish jarayonlari yuz berdi. Ayniqsa, sanoat, qishloq xo'jaligi, transport, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimlarida yangi sifat bosqichiga chiqildi. Bugungi kunda mamlakatimiz mustaqillik yillarida bosib o'tilgan yo'lni tahlil qilar ekan, bu davr mobaynida erishilgan natijalar xalq farovonligini ta'minlash va milliy iqtisodiyotning barqarorligini mustahkamlash yo'lida muhim o'rin tutganini ko'rish mumkin. Qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish: Fermer xo'jaliklarini qo'llab-quvvatlash va qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlashni yo'lga qo'yish.

➤ Xizmatlar sohasini rivojlantirish: Savdo, transport va aloqa xizmatlarini kengaytirish.

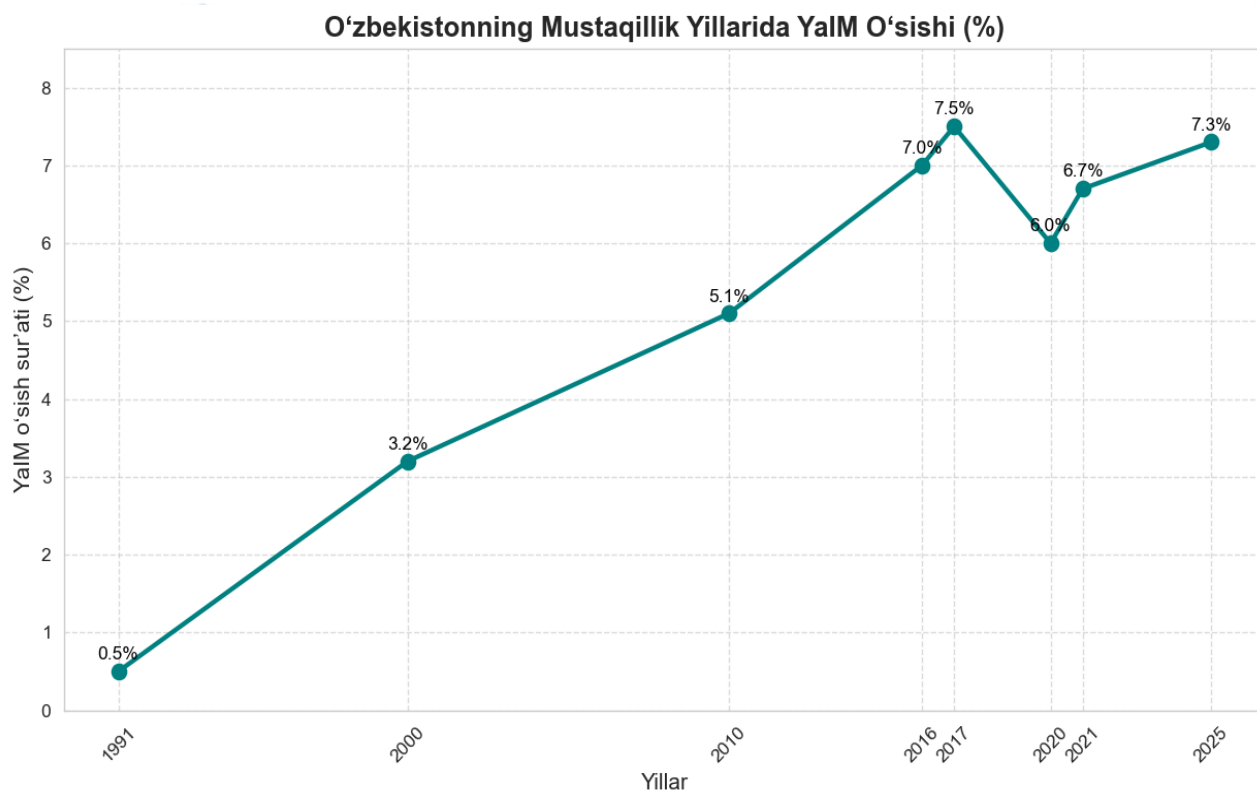
➤ Investitsiyalarni jalb qilish: Chet el investitsiyalarini jalb qilish va yangi ish o'rinlarini yaratish.

2016-yilda iqtisodiyotga 16,6 milliard AQSh dollaridan ko'p investitsiya kiritildi, bu esa 2015-yilga nisbatan 9,6 foizga ko'paydi. 2017-yildan boshlab, mamlakatda iqtisodiy islohotlar davom ettirildi. 2025-yilda O'zbekiston iqtisodiyoti 6,7 foizga o'sishi kutilmoqda. Bugungi kunda mamlakatimiz iqtisodiyoti barqaror o'smoqda³. Masalan, YaIM 2025-yilda 6% dan ortiq o'sishi kutilmoqda. Sanoat va qurilish sohalarida ham sezilarli rivojlanish bor. 2025-yilda mamlakatimiz iqtisodiyoti sezilarli o'sish ko'rsatkichlarini qayd etmoqda. Milliy statistika qo'mitasining ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilning birinchi yarim yilligida yalpi ichki mahsulot (YaIM) 807,9 trillion so'mni tashkil etib, o'tgan yilning shu davriga nisbatan 7,2% ga oshgan

² Fayzullayev B. O'zbekiston iqtisodiyoti: yangilanish va integratsiya jarayonlari. – Toshkent: Innovatsion rivojlanish, 2021.

³ **Davlat Statistika Qo'mitasi (stat.uz).** – O'zbekiston Respublikasining rasmiy statistik ma'lumotlari manbai.

1- rasm

Sanoat sektori ham sezilarli o'sish ko'rsatkichlarini qayd etmoqda. 2025-yilning birinchi choragida sanoat ishlab chiqarish hajmi 89,1 trillion so'mga yetdi, bu 2024-yilning shu davriga nisbatan 6,5% ga o'sishni ko'rsatadi Qishloq xo'jaligi sohasida ham o'sish kuzatilmoqda. 2025-yilda qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi 2024-yilga nisbatan 7,2% ga oshdi Xizmatlar sektori ham iqtisodiy o'sishga katta hissa qo'shmoqda. 2025-yilda xizmatlar sohasi YaIMning 60% dan ortig'ini tashkil etdi

Eksport hajmi ham oshdi. 2025-yilda eksport 15% ga ko'paydi ⁴

Iqtisodiy o'sish bandlik darajasining oshishiga ham olib keldi. 2025-yilda ish bilan band bo'lgan aholi soni 2024-yilga nisbatan 5% ga oshdi

Ijtimoiy rivojlanish

Ta'lim sohasidagi o'zgarishlar mustaqillik yillarida aniq sezildi. Avvalgi yillarda maktablar va oliy ta'lim muassasalari yetarli darajada rivojlanmagan edi, o'quvchilar

⁴ Davlat Statistika Qo'mitasi (stat.uz). – O'zbekiston Respublikasining rasmiy statistik ma'lumotlari manbai.

va talabalar uchun imkoniyatlar cheklangan edi. Lekin bugungi kunda vaziyat tubdan o'zgardi. Maktabgacha ta'limdan tortib oliy ta'limgacha, aholining aksariyati ta'lim tizimidan foydalanmoqda. 2025-yil ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda maktabgacha ta'lim qamrovi 65% dan oshdi, boshlang'ich va o'rta ta'limda esa qamrov deyarli 98% ga yetdi.

Yangi universitetlar va kasb-hunar maktablarining ochilishi yoshlarni kelajak uchun tayyorlashda muhim rol o'ynamoqda. Masalan, 2025-yilga kelib mamlakatda 70 dan ortiq oliy ta'lim muassasalari faoliyat yuritmoqda, shundan 15 tasi so'nggi 5 yil ichida tashkil etilgan. Shu bilan birga, 50 dan ortiq kasb-hunar kollejlari va texnikumlar faoliyatini kengaytirdi, bu esa yoshlarni zamonaviy kasblarga o'qitish imkoniyatini oshirdi.

Sog'liqni saqlash tizimi ham sezilarli darajada rivojlandi. Viloyatlarda yangi shifoxonalar va poliklinikalar ochildi, tibbiy xizmatlar sifati yaxshilandi. 2025-yilning aprel oyida ma'lumotlarga ko'ra, tibbiy muassasalarda qabul qilinayotgan bemorlar soni o'tgan yilga nisbatan 8% ga oshdi, shuningdek, tibbiy xizmatlarning qamrovi kengaytirildi. Natijada odamlar sog'lig'iga ko'proq e'tibor berib, vaqtida davolanish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Bandlik va daromad darajasi ham ijobiy tomonga o'zgardi. 2025-yilda ish bilan band bo'lgan aholining ulushi 74% ga yetdi, bu 2020-yilga nisbatan 5% ga oshdi. Shu bilan birga, kambag'allik darajasi 10% atrofida bo'lib, avvalgi yillarga nisbatan sezilarli pasaydi. Bu esa odamlarning o'z ishini topish va oilasini boqish imkoniyatlarini oshirdi. Qishloq joylarda ham aholi qo'shimcha ishlar va kichik biznes orqali daromad topishga muvaffaq bo'lmoqda. Misol uchun, fermerlar faqat hosilni yetishtirish bilan cheklanmay, uni qayta ishlash va sotish orqali qo'shimcha daromad olishmoqda. ijtimoiy infratuzilma – yo'llar, transport, suv ta'minoti va elektr energiyasi – ham rivojlanmoqda, bu esa odamlarning kundalik hayotini yengillashtirmoqda. Natijada, aholining farovonligi oshib, jamiyat barqarorligi mustahkamlanmoqda.

Muhokama O'zbekiston mustaqillikka erishganidan so'ng iqtisodiy va ijtimoiy sohalarda sezilarli o'zgarishlar kuzatildi. Sanoat va qishloq xo'jaligi barqarorlashdi,

yangi korxonalar ish boshladi, odamlar ish bilan ta'minlandi. Shu bilan birga, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimi rivojlantirildi, aholining farovonligi oshdi⁵. Lekin hali ham qilinadigan ishlar ko'p. Masalan, yuqori texnologiyalarni ishlab chiqarishga kengroq joriy etish, innovatsion tizimlarni rivojlantirish zarur. Hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish ham dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda. yoshlar uchun sifatli ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, kasb-hunar maktablari va oliy ta'lim muassasalarining sifatini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu orqali kelajak avlod raqobatbardosh va malakali bo'lib yetishadi. Aholining daromad manbalarini kengaytirish, kichik va o'rta biznesni rivojlantirish ham barqaror iqtisodiyotning asosiy shartlaridan biridir. Mahalliy ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash orqali ish o'rinlari ko'payadi va kambag'allik darajasi pasayadi. Shu o'zgarishlarni tahlil qilib qaraganda, O'zbekiston aniq qadam tashlab, kelajak uchun barqaror poydevor yaratmoqda. Iqtisodiyot o'sib bormoqda, odamlar hayoti yaxshilanmoqda, lekin yangi davr talablari va global raqobat sharoitida yanada ko'proq innovatsiya va islohotlar talab qilinadi. Kelajakda texnologik rivojlanish, yoshlarning malakasini oshirish, hududlar farovonligini tenglashtirish kabi vazifalar ustuvor bo'lishi kerak. Shu bilan birga, barqaror va insonparvar jamiyat qurish – mamlakatning uzoq muddatli maqsadi bo'lib qoladi.

Xulosa

O'zbekistonning mustaqillik davridagi ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi haqiqatdan ham sezilarli. Iqtisodiyot o'smoqda, odamlar hayoti yaxshilandi, bandlik darajasi oshdi. Kelajakda innovatsion iqtisodiyot va barqaror ijtimoiy tizimni rivojlantirish orqali bu o'sishni yanada mustahkamlash mumkin. Xulosa qilib aytganda, biz bugun o'tgan yillar bilan solishtirganda, juda katta o'zgarishlarni ko'ryapmiz va bu har bir inson hayotiga ta'sir qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

-
1. ⁵ Islomov N. Ijtimoiy sohada islohotlarning samaradorligi. – “Milliy iqtisodiyot” jurnali, №3, 2022.

1. Karimov I.A. O‘zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. – Toshkent: O‘zbekiston, 2018.
2. Abdullayev A. Ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarning o‘ziga xos jihatlari. – “Iqtisod va jamiyat” jurnali, №2, 2023.
3. To‘laganov O. Bozor iqtisodiyoti sharoitida O‘zbekistonning rivojlanish modeli. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
4. O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi Hisobotlari, 2024-yil.
5. Islomov N. Ijtimoiy sohada islohotlarning samaradorligi. – “Milliy iqtisodiyot” jurnali, №3, 2022.
6. Fayzullayev B. O‘zbekiston iqtisodiyoti: yangilanish va integratsiya jarayonlari. – Toshkent: Innovatsion rivojlanish, 2021.
7. G‘aniyev U., Karimova D. Mustaqillik davrida ijtimoiy taraqqiyot va aholi farovonligi. – Toshkent: Akademnashr, 2020.
8. Rasulov J. Yangi O‘zbekiston va iqtisodiy modernizatsiya jarayonlari. – “O‘zbekiston taraqqiyoti” jurnali, №1, 2024.
9. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Moliyaviy barqarorlik tahlili bo‘yicha yillik hisobot. – Toshkent, 2023.